

KAGOSHIMA UNIVERSITY

Research Center for the Pacific Islands

Kena i Tukutuku Taumada

E tiko na Kagoshima University e na ceva ni i ka ni yanuyanu levu e Japani ka vakatokai ko Kyushu. E university levu ka walu taucko na kena vei tabana ni vuli ka wili kina na vulici ni: lawa, economics kei na humanities, veivakatavulici, science, tabana ni bula, tabana ni bati, engineering, vakayagataki qele kei na tabana ni qoli. Baleta na vanua e tiko kina, e sa dau vakabibitaki e Kagoshima University na vulici ni vei ulutaga e bibi ka yaga e na vei yanuyanu ena Wasa Pasifika kei Esia.

E a tauyavutaki na Center for the Pacific Islands ena yabaki 1980 me ra cakacaka vata kina na vakai lesilesi ena veitabana ni vuli esa cavuti toka e cake ka qaravi tiko ena Kagoshima University. A vakatokai taumada me Research Centre for the Southern Regions ka qai veisau na yacana me Research Center for the South Pacific (KURCSP) ena yabaki 1981. A mai vakacavari na Research Center for the South Pacific ena 1998 ka sosomitaka sara yani na Research Center for the Pacific Islands (KURCPI) ka vei qaravi tiko ni kua.

Ulutaga ni Vakadidike: Yanuyanu, Vei Yanuyanu kei na Yatu Yanuyanu

E vakabibitaki ena vei vakadidike e qaravi ena KURCPI na yanuyanu, vei yanuyanu kei na vei yatu yanuyanu ena Wasa Pasifika. Na yanuyanu kei na vei yanuyanu e okati ira na vei yanuyanu veivolekati ka ra wili me ra tiki ni dua na vanua ka ra veiwaki ka vei wasei vakawasoma na lewena. Na vei yatu yanuyanu e umani ira vata e vuqa na vei yanuyanu veivolekati kei na nodra vei maliwai na leweni vanua era bula kina.

Nai Naki kei Sasaga ni Vakadidike

E vakabibitaki ena KURCPI na vakadikevi ni yanuyanu kei na vei yatu yanuyanu ena Wasa Pasifika kei na vei vanua veitikivi. E ra vakaitavi ena vakadidike na vei timi ka ra lewena na kena dau ena veitabana duidui e KU.

Na macala ni veivakadidike era dau kumuni vata me vukea na kena kilai na i tuvaki ni yanuyanu kei na vei yatu yanuyanu kei na nodra i vakarau ni bula na leweni vanua.

E qaravi tiko ena gauna oqo e lima na sasaga ni vakadidike me tiki ni kena vakadikevi na vei yanuyanu. E rua na sasaga ni vakadidike e dikevi kina na vei yanuyanu kei na veivanua vakavolivolita kei na veika era tu kina ka tolu e vakadikevi kina na nodra bula na leweni vanua ena veiyatu yanuyanu.

Vei Yanuyanu kei na Vanua Vakavolivolita

- **Sasaga ni Vakadidike 1. Lewe ni Vanua kei na Nona Yanuyanu**

Ena vica na vei yatu yanuyanu ena Wasa Pasifika, ena vakadikevi tiko kina na vei maliwai nodra na leweni vanua kei na veika bula vakawavoliti ira ka ra vakayagataka, na veisau kei na nodra saga na leweni vanua me ra walia na revurevu ni veisau kasa tiki tu ni bula ena vei yatu yanuyanu. Mai na macala ni vakadidike, ena tovolei me vakamatatataki na veimaliwai nodra na leweni vanua kei na nodra vuravura ena vei yatu yanuyanu era vakai tikotiko kina.

- **Sasaga ni Vakadidike 2. Vei Yanuyanu kei na Kedra i Tuvaki**

E ra na vakadikevi eso na vei yatu yanuyanu ka na kumuni na kedrai tukutuku matai lalai me na vakayagataki ena nodra wasewase i vakamataqali vata. E na vakayagataki talega na i tukutuku ni vei yanuyanu oqori e kena kumuni ka tarai ni geographical information system (GIS) ni kedra i tukutuku na vei yatu yanuyanu ena Wasa Pasifika. Ena kumuni talega ena sasaga ni vakadidike oqo na i tukutuku ni veika bula ena vei yanuyanu oqo kei ira na veika bula kara kune taudua ga ena vei yanuyanu ka ra oka ena vakadidike. Na i tukutuku oqo ena vakayagataki me i vakaraitaki ni nodra dewa yanuyanu na vei mataqali ka bula kara laurai taudua ga e na so na veiyanyanu.

Bula ni Leweni Vanua ena Veiyatu Yanuyanu

- **Sasaga ni Vakadidike 1. Veisau ni Bula Vakaitikotiko kei na Tovo Vakavanua**

Na vakadidike oqo ena vakabibitaki kina na kena kumuni ka vakaweduci vinaka na i tukutuku makawa kei na veitovo nodra na leweni ni vanua ena vei yatu yanuyanu ena Wasa Pasifika me rawa ni vakaraitaka na veika era dau cakava na leweni vanua me rawa ni ra bula kina ena nodra i tikotiko ena nodra vei yanuyanu.

- **Sasaga ni Vakadidike 2. Vakabibitaki ni Tabana ni Bula ena Vulici ni Bula Nodra na Leweni Vanua**

E sa toro sobu tikoga na i vakatagedegede ni bula ni leweni vanua ena Wasa Pasifika ka vu mai na toso cake ni kedra i wiliwili kei na vei sau e kauta mai na bula vakailavo kasa vakavuna na veisau ni kakana elaukana, kei na nodra i walewale ni bula tale eso. Na sasaga ni vakadidike oqo ena vakabibitaki kina na dikevi ni nodra i walewale ni bula kei na kana na leweni vanua kei na i tuvaki ni tabana ni bula ena so na vei yanuyanu. E na vakabibitaki e na vakadidike na i tuvaki ni nodra bula na leweni vanua kei na tabana ni bula.

- **Sasaga ni Vakadidike 3. Nodra i Tavi na Vei Yanuyanu ena Vakataulewa kei na Bula Vakailavo e Vuravura**

E kilai tu na vei yanuyanu ena Wasa Pasifika ena kedra lalai, somidi ni kedra i wiliwili, yawa mai na veivanua lelevu ka kilai, sega ni levu nai vurevure ni bula era taukena kei na wasawasa levu e wavoliti ira. Ena sasaga ni vakadidike ogo e vakabibitaki kina na nodra sasaga na vei yanuyanu lailai ena Wasa Pasifika me ra rawata na nodra bula ka me ra vakaitavi ena bula raraba ena nodra i wasewase ni vuravura kei na vuravura raraba.

Lewe ni KURCPI

Na KURCPI vakabibitaki kina na cakacaka vata kei na vulika ka ra lewena na kena dau ena vakadidike mai na veitabana ni vuli ena KU kei ira eso mai taudaku. E ra leweni KURCPI na:

Dairekita

Wasewase ni Vakadidike

- lewe va na kena dau ratou cakacaka tudei
- dua na kena dau mai taudaku ka sureti mai
- ira na dau vakadidike mai na veitabana e KU
- ira na dau vakadidike mai taudaku

Wasewase ni Veiqaravi

- lewe rua na cakacaka tudei

Liutaki ni KURCPI

E ratou lewena na Council ka vakatulewa ena cicivaki ni Center na Dairekita, ratou na cakacaka tudei, lewe vitu na dau vakadidike e KU, kei na lewe walu na mata nai na veitabana ena KU.

E ratou dau bosea na vakai lesilesi e KU na Sasaga ni Vakadidike era vakaturi mai vei ira na lewe ni KURCPI.

Tabana ni Veiqaravi

- Vakadikevi ni i tuvaki ni vei yatu yanuyanau ena Wasa Pasifika kei na vei vanua wavolita
- Cakacaka vata kei na vei university kei na tabana ni vakadidike ena vanua ni veiqaravi
- Veivakarautaki vei ira na dau vakadidike ena vanua ni veiqaravi
- Veivuke ena nodra vakavulica na gone vuli e na KU kei ira mai taudaku
- Vakaitavi ena cicivaki ni bose kei na veivosaki
- Kumuni kei na vakatetei ni macala ni vakadidike
- Vunautaki ni vakadidike vei ira na leweni vanua
- Tabaki vakaivola ni macala ni vakadidike.

Veimataqali Vola e Tabaki

- **South Pacific Study**
- **Occasional Paper**
- **The Prompt Report of the 1st-5th Scientific Survey of the South Pacific (1982-87)**
- **South Pacific Newsletter**
- **Tatoken Dayori**

,